

Sylwia Gołąb

Zachodniopomorski Uniwersytet Technologiczny w Szczecinie

**POSTAWY PRZEDSIĘBIORCZE MŁODZIEŻY ZE ŚRODOWISK
WIEJSKICH NA PRZYKŁADZIE STUDENTÓW KIERUNKÓW EKONOMII
I ZARZĄDZANIA ZACHODNIOPOMORSKIEGO UNIWERSYTETU
TECHNOLOGICZNEGO W SZCZECINIE)**

*ENTREPRENEURIAL ATTITUDES OF RURAL YOUTH ON THE EXAMPLE
OF STUDENTS OF ECONOMICS AND MANAGEMENT WEST POMERANIAN
UNIVERSITY OF TECHNOLOGY SZCZECIN*

Słowa kluczowe: przedsiębiorczość, młodzież, postawy przedsiębiorcze

Key words: entrepreneurship, youth, enterprising attitudes

Abstrakt. Celem badań było określenie cech i postaw przedsiębiorczych studentów oraz ich preferencji odnośnie przyszłej ścieżki kariery zawodowej. Sukces na rynku pracy determinowany jest wieloma czynnikami związanymi zarówno z samymi absolwentami, ich potencjalnymi pracodawcami, jak i ogólną sytuacją na rynku pracy. Istotne są także postawy przedsiębiorcze młodzieży oraz czynniki je determinujące. Brak odpowiednich predyspozycji przekładających się na określone zachowania może stanowić barierę w realizacji dążeń zawodowych, szczególnie osób z terenów wiejskich.

Wstęp

Powodzenie na współczesnym rynku pracy wiąże się z odpowiednią postawą i orientacją na osiągnięcie sukcesu. Oprócz wykształcenia młodzi ludzie muszą się wykazać aktywnością w poszukiwaniu pracy. Istotne są także cechy osobowościowe determinujące postawy przedsiębiorcze, mające wpływ na rozwój ścieżki kariery zawodowej.

W literaturze przedmiotu można wyróżnić wiele teorii i definicji dotyczących przedsiębiorczości, które zostały utworzone na bazie dorobku przedstawicieli szkoły klasycznej i neoklasycznej. Z jednej strony, wszystkie te definicje można podzielić na odnoszące się do cech człowieka, z drugiej zaś, opisujące przedsiębiorczość w ujęciu funkcjonalnym. Według Dowgiałło i Nadworny [2005] „przedsiębiorczość to proces działań ukierunkowanych w danych warunkach i przy występującym ryzyku, dotyczących zakładania oraz rozwijania nowego czy doskonalenia prowadzonego przedsięwzięcia. Istotą przedsiębiorczości jest podejmowanie inicjatywy w kreowaniu nowych form działalności zaspokajających potrzeby oraz dostarczających zyski, pozwalające na reprodukcję i rozwój przedsiębiorstw”. Z przedsiębiorczością mającą charakter procesowy również utożsamia się Griffin [1997], gdyż według niego „przedsiębiorczość jest procesem organizowania i prowadzenia działalności gospodarczej oraz podejmowania związanego z nią ryzyka”.

Od strony cech osobowych przedsiębiorczość definiuje Gruszecki [2002] wskazując, że stanowi ona zestaw działań i predyspozycji konkretnego człowieka. Warto podkreślić, że osobowość przedsiębiorcza jako osobowość odporna na zmiany kształtuje się na skutek napotykanym trudności, gdyż tylko w trakcie ich pokonywania jednostka tworzy w sobie wartości, pozwalające generować nowe pomysły.

Zdaniem wielu badaczy, przedsiębiorczość można traktować jako postawę człowieka lub proces zachodzących zmian pod wpływem tej postawy. Przedsiębiorczość jako postawa jest cechą ludzi wyrażającą się w twórczym i aktywnym zachowaniu wobec otaczającej rzeczywistości oraz dążeniem do ulepszenia istniejących elementów środowiska. Przejawia się onaw gotowości do podejmowania nowych działań lub rozszerzania dotychczasowych i dążeniu do osiągnięcia określonych korzyści materialnych [Lipski 2003].

inicjatywa/ <i>initiative</i>	twórczość/ <i>creativity</i>	podejmowanie ryzyka/ <i>risk taking</i>	tolerancja niepewności/ <i>tolerance of uncertainty</i>	umiejętności społeczne/ <i>social skills</i>
umiejętne rozwiązywanie problemów/ <i>skilful problem solving</i>	cechy człowieka przedsiębiorczego/ <i>qualities of an entrepreneurial person</i>		skłonność do przewodzenia/ <i>tendency to be in charge</i>	
elastyczne myślenie i działanie/ <i>flexible thinking and acting</i>			konsekwencja w realizacji celów/ <i>persistence in achieving goals</i>	
potrzeba osiągnięć/ <i>need for achievement</i>	wyobraźnia/ <i>imagination</i>	wizja rozwojowa/ <i>plans for development</i>	dążenie do niezależności/ <i>striving for independence</i>	zdolność do uczenia się/ <i>ability to learn</i>

Tabela 1. Cechy człowieka przedsiębiorczego

Table 1. Characteristic of entrepreneurial person

Źródło/Source: Bratnicki 2002

W literaturze przedmiotu możemy napotkać wiele klasyfikacji cech człowieka przedsiębiorczego. Przedsiębiorczości indywidualnej sprzyjają przede wszystkim: poziom aspiracji, ambicja, silna potrzeba osiągnięć, pracowitość, wytrwałość, skłonność do podejmowania działań obciążonych ryzykiem, samodzielność myślenia, kreatywność, skłonność do korzystania z istniejących motywacji oraz osiągnięcia korzyści materialnych [Sudoł 2008]. Inne źródło [Bratnicki 2002] wskazuje szerszy wachlarz cech osobowości (tab. 1). Należy jednak podkreślić, że wszystkie zestawy cech ludzi przedsiębiorczych mają wymiar subiektywny, nie ma także klasyfikacji, która miałaby charakter uniwersalny, opisujący każdego przedsiębiorcę.

Warto dodać, że cechy te determinują zachowania przedsiębiorcze – ułatwiają bądź je blokują. Wśród cech, które ułatwiają działania przedsiębiorcze, znajdują się m.in.: zdecydowanie, konsekwencja, orientacja na osiągnięcia i sukces. Osoby przejawiające działania przedsiębiorcze postrzegają sytuacje ryzykowne jako szansę na sukces i wyzwanie, są także nastawione na zysk. Działania przedsiębiorcze ułatwia także odporność psychiczna, wysoki próg stresu i frustracji oraz umiejętność działania w sytuacjach trudnych. Badacze opisują również te cechy w odniesieniu do umiejętności interpersonalnych oraz temperamentu. Zdolności przywódcze, ekstrawersja, zaufanie do ludzi, intuicja, umiejętności negocjowania i motywowania innych ułatwiają działania przedsiębiorcze [Piecuch 2013].

Material i metodyka badań

Przedstawione wyniki stanowią wycinek badań empirycznych przeprowadzonych wśród młodzieży ze środowisk wiejskich. Badaniami objęto 135 studentów kierunku ekonomia i zarządzanie na Wydziale Ekonomicznym Zachodniopomorskiego Uniwersytetu Technologicznego w Szczecinie. Przedmiotem badań były postawy przedsiębiorcze studentów, zasadniczym zaś celem było określenie cech i postaw przedsiębiorczych oraz określenie preferencji odnośnie przyszłej pracy zawodowej. Metodą badawczą zastosowaną w celu przeprowadzenia badań był sondaż diagnostyczny, natomiast narzędziem użytym w obrębie tej metody – autorski kwestionariusz ankiety.

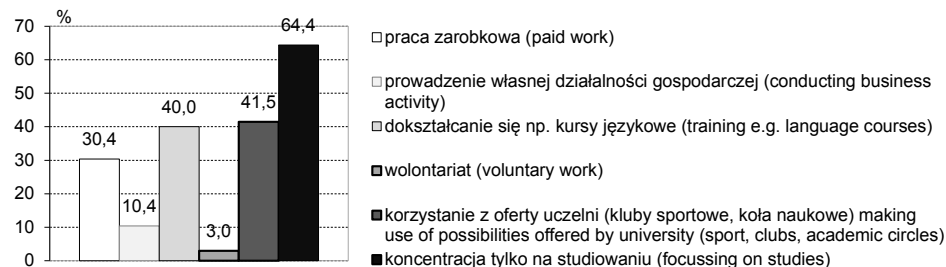
Wyniki badań

Respondenci wzięli opinię, czy uważają się za osobę przedsiębiorczą. Zdecydowana większość badanych (78%) odpowiedziała twierdząco. Kolejne pytanie dotyczyło dokonania samooceny cech przedsiębiorczych. Wyniki badań przedstawiono w tabeli 2 i na rysunku 1.

Tabela 2. Samoocena cech przedsiębiorczych
 Table 2. Self assessment of qualities of an entrepreneurial person

Cecha/Feature	Średnia ocen w 5-punktowej skali/ Average rating on a 5-point scale
Zdecydowanie/Resolution	3,42
Konsekwencja/Consistency	3,15
Skłonność do ryzyka/Tendency to take risks	2,45
Kreatywność/Creativity	3,17
Odporność na stres/Resistance to stress	4,43
Umiejętności analityczne/Analytical skills	2,12
Pracowitość/Diligence	3,89
Umiejętność podejmowania decyzji/Ability to take decisions	2,65
Zaradność/Resourcefulness	4,16
Przebojowość/Pugnacity	3,68
Umiejętności komunikacji interpersonalnej/ Interpersonal communication skills	4,58
Nastawienie na osiągnięcie zysku/Profit mindset	4,50
Umiejętność przystosowania się do zmieniających się warunków/ Ability to adapt to changing circumstances	2,36

Źródło: opracowanie własne
 Source: own study

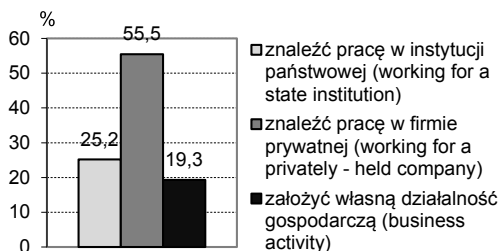

Rysunek 1. Formy aktywności w czasie studiów
 Figure 1. Forms of activity during the study period

Źródło: opracowanie własne
 Source: own study

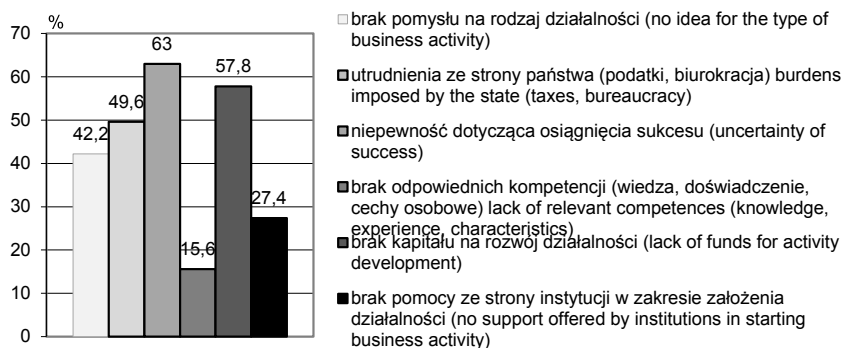
Rysunek 3. Plany odnośnie przyszłej pracy
 Figure 3. Future job plans

Źródło: opracowanie własne
 Source: own study

Analiza średnich wartości wykazała, że w wyborach respondentów dominowały następujące cechy: umiejętność komunikacji interpersonalnej, nastawienie na osiągnięcie zysku oraz odporność na stres. Pomimo początkowej deklaracji posiadania cech przedsiębiorczych, badani najniżej ocenili siebie w zakresie umiejętności przystosowania się do zmieniających się warunków, umiejętności analitycznych, skłonności do ryzyka oraz umiejętności podejmowania decyzji. Należy podkreślić, że są to kompetencje kluczowe w prowadzeniu własnej działalności gospodarczej.

Respondenci przedstawili także swoje plany dotyczące planowanej ścieżki kariery zawodowej. Zdecydowana większość respondentów po ukończeniu studiów zamierza podjąć zatrudnienie w sektorze prywatnym (rys. 2).

Rysunek 4. Bariery utrudniające założenie własnej działalności gospodarczej

Figure 4. Barriers to starting business activity

Źródło: opracowanie własne

Source: own study

Prawdopodobnie spowodowane było to większymi zarobkami niż w instytucjach państwowych, większymi możliwościami awansu zawodowego. Wśród badanych 25,3% zamierzało poszukiwać pracy w sektorze państwowym. Jak podkreślali studenci taka praca wiąże się z większą stabilizacją i pewnością pracy i płacy. Najmniej badanych (19,3%) planowało otworzyć własną działalność gospodarczą. Wśród respondentów znacząca większość zamierzała kontynuować działalność rozpoczętą w trakcie studiów. W ich przekonaniu praca na własny rachunek daje większe możliwości finansowe, pomimo że jest obciążona pewnym ryzykiem. Wyniki wskazywały na świadomość studentów co do konsekwencji wiążących się z prowadzeniem działalności gospodarczej. Badane osoby zdawały sobie sprawę z ewentualnych trudności, dlatego były w dużej mierze zwolennikami pracy mniej dochodowej, lecz bardziej stabilnej.

Respondentom zadano także pytanie o czynniki, które ich zdaniem utrudniają podjęcie młodym ludziom decyzji o założeniu działalności gospodarczej (rys. 3). Wśród przeszkód w podjęciu pracy na własny rachunek wskazywano przede wszystkim brak kapitału i pomysłu na rodzaj działalności, a także niepewność osiągnięcia sukcesu. Młodzi ludzie, kończąc studia, podejmują nowe zadania rozwojowe – opuszczają rodzinny dom, poszukują finansowej samodzielności, nierzadko zakładają rodziny. Niepewność związana z powodzeniem działalności i trudności mogące pojawić się na ich drodze powodują, że wybierają oni bezpieczne, inne rozwiązania – stałą pracę. Z drugiej strony, należy podkreślić, że jest to czas, gdy człowiek jest najbardziej aktywny oraz kreatywny. Bariery utrudniające wykorzystanie kompetencji i hamujące rozwój mogą negatywnie wpłynąć na kształtowanie ścieżki kariery zawodowej oraz postawy wobec życia.

Podsumowanie

Analizując wyniki badań można stwierdzić, że młodzież ze środowisk wiejskich nie zawsze przejawia postawy przedsiębiorcze. Znaczna część respondentów uznała się za osoby przedsiębiorcze, jednak opinia ta nie miała odzwierciedlenia w ich postawach i planach na przyszłość. Przejawiało się to w deklaracjach założenia własnej działalności gospodarczej. Studenci byli świadomi ograniczeń i ryzyka jakie niesie za sobą praca na własny rachunek.

Zaprezentowane rezultaty badań nie dają podstaw do stwierdzenia, że młodzi ludzie mają cechy osób przedsiębiorczych. Nisko oceniają swoją skłonność do ryzyka oraz umiejętność przystosowania się do zmieniających się warunków. To z kolei determinuje podejmowane przez nich decyzje.

Reasumując należy podkreślić, że zaprezentowane badania są jedynie wycinkiem badań porównawczych dotyczących przedsiębiorczości młodzieży ze środowisk miejskich i wiejskich i nie mają charakteru reprezentatywnego.

Literatura

- Bratnicki M. 2002: *Przedsiębiorczość i przedsiębiorcy współczesnych organizacji*, Wydawnictwo A w Katowicach, Katowice, 82.
- Dowgiało Z., Nadworny W. 2005: *Rola menedżera w zarządzaniu przedsiębiorstwem*, Wyd. Znicz, Szczecin, 6.
- Griffin R.W. 1997: *Podstawy zarządzania organizacjami*, PWN, Warszawa, 197.
- Gruszecki T. 2002: *Współczesne teorie przedsiębiorstwa*, PWN, Warszawa, 197.
- Lipski S. 2003: *Przedsiębiorczość – postawa, talent czy wiedza*, [w:] J. Merski, K. Piotrowski (red.), *Przedsiębiorczość młodzieży. Szanse, bariery, perspektywy*, Wyższa Szkoła Ekonomiczna, Warszawa, 59.
- Piecuch T. 2013: *Przedsiębiorczość. Podstawy teoretyczne*, Wyd. C. H. Beck, Warszawa, 64.
- Sudoł S. 2008: *Przedsiębiorczość – jej pojmowanie, typy i czynniki ją kształtujące*, Problemy Zarządzania, 2(20), 18.

Summary

The purpose of research is to determine the traits and entrepreneurial attitudes of students as well as their future career path preferences. The labour market success is determined by a number of factors that relate to the graduates themselves, their potential employers as well as general status of the labour market. Another important aspect are entrepreneurial attitudes of youth and factors which determine them. Lack of suitable predispositions that translate into certain behaviours may constitute a barrier to career aspirations, especially among rural youth.

Adres do korespondencji
dr Sylwia Gołąb
Zachodniopomorski Uniwersytet Technologiczny
Katedra Ekonomii
ul. Żołnierska 47, 71-210 Szczecin
e-mail: sylwia.golab@zut.edu.pl